

BOOKA.

Knjiga **142**

ALESSANDRO PIPERNO
S NAJGORIM NAMERAMA

Naslov originala
Alessandro Piperno
Con le peggiori intenzioni
© Alessandro Piperno, 2005.
All rights reserved.

ZA IZDAVAČA

Ivan Bevc
Nika Strugar Bevc

© za srpsko izdanje

BOOKA

11000 Beograd, Cara Dušana 68
office@booka.in

www.booka.rs

IZVRŠNA UREDNICA

Sanja Bogičević

PREVOD S ITALJANSKOG

Mirjana Ognjanović

LEKTURA

Agencija Tekstogradnja

KOREKTURA

Borka Slepčević

PRELOM

Bodin Jovanović

DIZAJN KORICA

Nebojša Cvetković

ŠTAMPA

DMD Štamparija

Beograd, 2021.

Sva prava zadržana.

Nijedan deo ove knjige ne može se koristiti
niti reprodukovati u bilo kom obliku bez pismene
saglasnosti izdavača.

ALESANDRO PIPERNO
S NAJGORIM NAMERAMA

Prevela Mirjana Ognjanović

Za moju malu Emanuela

Kada ti Bog pokloni neki talenat, daruje te i šibom:
ona je isključivo namenjena samobičevanju.

TRUMAN KAPOTE

Selin predlaže da Jevreji budu istrebljeni kao bakterije. Pretpostavljam, to iz njega progovara lekar.

SOL BELOU

Svetski trgovinski centar koji se uzdizao na horizontu, prema jugu, dve kule, sijamske bliznakinje viđene iz tog ugla, spojene u središtu kranom...

DON DELILO

Prvi deo

Kako su živali Soninovi

1. Bepijev sjajni vek

Bepi oseti da mu nema spasa nekoliko časova pošto je primio dijagnozu o tumoru na bešici onda kada je među beskrajnim brojem užasavajućih pitanja odabrao sledeće: *Da li ću i dalje biti u stanju da kresnem žensko biće, ili se pak ovde sve okončava?*

Premda se takva nedoumica može učiniti kao patološko preokretanje prioriteta, za njega, u toj krajnjoj neprilici, duh narušene muškosti učini se strašnjim od užasa ništavila: možda zato jer su se u njegovoj mašti impotencija i smrt poklapale, iako je druga stvar bila poželjnija od prve, ako ni zbog čega drugog, ono zbog utehe što pruža večno odsustvo... Ili je možda skok u mrak koji je odveo ovog uspešnog čoveka do finansijskog bankrota bio suviše munjevit da mu ne bi okrznuo emotivni integritet.

Ali zbog čega braniti ovom majstoru preljubničkog seksa – pristalici zamisli o deportaciji pedera iz celog sveta na jedno ostrvo koje bi bilo „samo za njih“ – da se izjasni iz dubine duše?

Njegov vremešni i takmičarski kurac bio je spreman da poslednji put zablista sjajem starog plama: Đorđa di Porto, modiskinja, takođe i poluskrivena ljubavnica iz vremena

„sedam debelih krava“,¹ spremala se da raspara mrak posljednjih godina života Bepija Sonina.

Među njima je sve pošlo po zlu onoga dana kada je Ada, zapanjena Bepijeva žena kože boje puslice, otkrila sedamnaestogodišnju modiskinju – bezobraznu i oholu kao Kattrin Spak u „Preticanju“ – kako mokri po brkovima njenog supružnika, a on pije zlačani amonijak pohlepno kao odojčice. Sve ostalo beše neizbežni vrhunac: užasnuti Adin krik, nametanje otkaza kurvici i obeštećujuća kupovina *bučelati* ogrlice od koralala, koja je, faktički, svečano obeležila kraj te raskalašne veze.

Šesnaest godina kasnije.

Bepi, ulazeći u neki butik kako bi kupio ko zna koji po redu poklon namenjen ko zna kojoj po redu devojčici, videvši Đorđininu mlitavu verziju kako mu dolazi u susret u zvanju glavnog šefa prodavnice, oseća kako mu se iz stomaka diže nepogrešiv plam koji je pre bezmalo pedeset godina od njega napravio muškarca.

Iako ta narandžasta muljavina od karmina, farbe za kosu i laka za nokte predstavlja vrhunsku alegoriju jeseni, iako bi se, na prvi pogled, reklo da je poslednjih dvadeset godina potrošila pokušavajući svakoga dana da sve više liči na sopstvenu karikaturu, iako mini-suknja od kože i bodi s leopard šarom ne predstavljaju prave sastojke za devojčuru koja je u najmanju ruku prevazišla sjaj tridesetih, kada uzvikne: „Gospodine Sonino?...“ (i to s kakvim znakom poštovanja! I s kakvim jadnim nedostatkom ironije!) – on ne može da joj odoli.

1 Starozavetna priča o sedam debelih krava koje simbolizuju vreme blagostanja. (Prim. prev.)

Đorđa mu spasava život.

Tako mu se dopada da razmišlja dok je poziva u šetnju. I dok ruka žuri da sakrije rasparanu petlju na rukavu džempera od kašmira, a srce izbacuje usijanu lavu, Bepi moli Boga da mu ona ne zatraži da je otprati, jer bi to bilo jadno, u njegovom sadašnjem automobilu: i upravo tada – pred slikom njegove nepobitne oholosti – Bepi Sonino shvata da je izneverio izreku koja je, i u dobru i u zlu, bila odlučujuća za njegov život: *Bolje smrdeti na govna nego na siromaštvo!*; nije činio ništa drugo osim što je to opsednuto ponavljao svako-ga dana poslednjih pedeset godina.

Na talasu zaključka o nemarnosti, dođe mu prirodno da ekshumira iz katastra sećanja jedan od poslednjih vikenda provedenih sa Đorđom: kakva je čarolija paradirati obalom Fortea u *jaguaru* plave boje s kontrolnom tablom od drveta boje meda, dok pokazuje maloletnu ljubavnicu pred gomilom pozelenelih vršnjaka!

Postoji li muževnije preimućstvo nego izazivati belosvet-sku zavist?

U ime te zavisti Bepi – potpisujući čekove bez pokrića, izazivajući bes direktora banaka, tražeći od dece i snaha pozajmice koje je nemoguće vratiti, ali, iznad svega, prepuštajući se glasini da je nedodirljiv čovek, glasini koju je u snu o idealnom starenju smislila izvanredno nezrela Đo (tako mu se sviđa da je zove, sa otvorenim „o“, baš kao nekada) – žestoko joj se udvara i zavređuje kapitulaciju jedne večeri, dobijajući najveću razvratničku opkladu. Međutim, upravo tada, prilikom vraćanja na staro koje daje ritam životu ovog čoveka jednako u neizvesnosti između propasti i parodije, javlja se zlo. I jedina stvar za koju Bepi ume da se upita, upijen u nemirne obline pseudozanosnog tela Đo, jeste da li će još biti u stanju, posle eventualne pomoći, da je nonšalantno poševi.

Premda niko nije okrivio Bepija za prirodnost, pa ni Adu Sonino, s kojom su prihvatili duševnu bol zbog rođenja albino deteta kakav je moj otac i čudaka kakav je moj stric, svi su pak očekivali od tog čoveka, izuzetnog u veštini potcenjivanja, hitro prilagođavanje finansijskom krahu koji je, osim što ih je uveo u bedu, minirao i temelje njihove vrlo čvrste veze.

I, u stvari, njih dvoje su, na kraju krajeva, preživeli uz nazmenične – u svom senilnom odnosu – smišljene osmehe skrivene mržnje tokom prepucavanja koja su doslovce bila epohalna: kao na primer onda kada joj je on, vraćajući se strmoglavce kući, najavio, na vrhuncu ogorčenosti, kako je u redu na kasi u supermarketu video rabina Peruđu sa dva ogromna šarena pakovanja panetonea u rukama:

„Gde to piše da rabin ne sme da kupi panetone?“

„Rabin treba da pruža primer...“

„Nije li ti prošlo kroz glavu da je to mogao biti košer panetone?“

„Ada, najozbiljnije govorim...“

„Nađi mi samo jednu jedinu zabranu – samo jednu! – koja ne dopušta Jevrejima da kupuje panetone.“

„Zašto onda ne i božićne jaslje? Da li je negde zapisano da Jevrejini ne sme da napravi božićne jaslje?“

„A onda mi ti reci odakle ti uverenje da će ga i pojesti?“

„Misliš da ga je kupio za ukras?“

(Valja primetiti kako bračni par Sonino u jevrejskom stilu daje prednost upitnoj dimenziji razgovora umesto potvrđenoj, koja je tipično hrišćanska).

Ili onoga dana kada je, posle telefonskog poziva grobljanskog predstavnika koji nas je obavestavao – pre nego što će proslediti vest štampi kako bi izazvao uobičajen istrošen prezir – da neki huligan ne samo što je unakazio porodičnu grobnicu iscrtavši svastike četkom nego je, nezadovoljan

učinjenim, ukrao mineralizovane posmrtno ostatke moga pradede, ono što je ostalo od prečasnog advokata, a takođe i poklonika opere Gracijadija Sonina.

„Jadni tata!“

„Ali već deset godina mu ne posećuješ grob...“

„A da li bi zbog toga trebalo da se radujem što su ga ukrali?“

„Ma šta njega briga. Mrtav je.“

Da ne govorim o prilikama kada bi se Bepi prepuštao sanjalačkim pohvalnicama velikim umetnicima našeg veka: strast prema savremenoj umetnosti koja se u njemu približavala idolatriji, ne samo što je uspevala da privremeno pokida lance njegovog skepticizma već se činilo da ga baca u svojevrstan osećajni trans, nekompatibilan s njegovom čak krajnje obznanjenom odmerenošću.

„Ada, reci mi... ako bi se baš u ovom trenutku pojavio Pika-so... Eto, šta bi mu rekla?“ , pitao bi zanesen.

„Pa, najverovatnije bih mu tražila pare na zajam!“

Moram priznati da je moja najomiljenija svađa (možda zato što imam čast da za vas tumačim ulogu devetogodišnjeg zapanjenog svedoka) ona kad Ada i Bepi, vraćajući se kući, nailaze na vrlo mladu i dražesnu kućnu pomoćnicu Ukrajinku mokre kose i s babinim bademantilom na sebi.

„Može li se znati kog si đavola to uradila?“

„Ali, gospođo, vi ste mi naredili da *svakodnevno uđem u kupatilo*.“

„Zavitlavaš me? Mislila sam da treba da ga oribaš...“

A Bepi, podstaknut svojim pedantnim oblikom ljubaznosti, oseća potrebu da se umeša:

„Eh, Ada, moramo priznati maleckoj da je tvoj izraz otvorio prolaz i za poneku dvosmislenost!“

I ko zna da takav talas cinizma, s kojim bi jedno od njih s vremena na vreme uništavalo strasti onog drugog, nije bio

način da se odloži teška rasprava koju, tokom pedesetogodišnjeg braka posvećenog uzajamnom varanju i rasipanju novca – nisu imali dovoljno ganglija da podnesu.

Budući da je svaka aluzija bila zabranjena, zavesa se spustala na tu melodramu čak i pre nego što bi bila izvedena na sceni, kao da je čitav svet bio drogiran eliksirom od talka i kolonjske vode s mirisom limete kojom bi Bepi, posle svojih jutarnjih tuširanja, oblaporno škropio prepone: čak je i retroteror Nemerljivog bio zabranjen u ovoj besmislenoj porodici, ne računajući pojedina obredna dopuštanja; strepnje koje su razdirale Bepija u gluvo doba noći u iščekivanju telefonskog poziva nekog javnog zvaničnika koji ga obaveštava o automobilskoj nesreći u kojoj je jedan od njegovih sinova izgubio život, vest što bi odjednom preobrazila primerni ljudski život i priključenija Bepija Sonina & family u neizreciv mrak patnje. Ali makar je toga bio pošteđen.

A trebalo ih je ipak razumeti!

Pošto su, posle udobnog puberteta, progutali dozu erotske frustracije u vidu antijevrejskog zakona iz 1938. godine, doslovce, zaraženi posleratnom epidemijom veselja, ovi Jevreji iz „dobrostojećeg“ Rima zamenili su – na kakvu samo brzinu – strah od Benita Musolinija i Adolfa Hitlera u podražavajuće divljenje Klarku Gejblu i Liz Tejlror. Beše to kao da taj zastrašujući klovnovski par fašističkih diktatora nije nikada ni postojao, kao da je – u srcu svih italijanskih Bepija – zakopan zajedno s nejasnim mrcinama stotina deportovanih rođaka: grcanje porodice, zetova, sestara, svekara i svekrva, unuka čiji su ostaci sada već mogli da zauzmu nekoliko kesa za đubre i o kojima je bilo strogo zabranjeno govoriti i čijeg se skončavanja kradomice stidelo. Precrtani, još pre nego sa lica zemlje, iz sećanja preživele rodbine: kao da su njihove krpe i njihova paklena mršavost, njihove

smrti bez imena i prezimena, jedva dokumentovane ponekom jezivom crnobelom fotografijom, bile neodgovarajuće sjaju srebrnine i koktelskom žamoru što podstiče na euforiju tokom tih fantastičnih godina. Ili kao da je to ludilo đavolskog zla koje se sručilo na Pokopane Spasenima davalo pravo da budu beskrupulozno nesavesni: zbog toga – samo zbog toga? – nije bilo nijednog pojedinca u Bepijevom i Adinom miljeu koji se nije smatrao ovlašćenim da prekrši građanska pravila, napredujući kroz seksualne ponude prema ženi najboljeg prijatelja ili maloletnoj kćerki najdražeg kolege?

Očito, pakao je ukinuo zabranjeno. Da to kolektivno uklađanje nije postojalo, kako bi mogla baka Ada – kojoj su nacisti satrli (iako se u porodici iz delikatnosti radije koristio eufemistički izraz „odneli“) dve male sestre od tetke i tuce drugih rođaka – da prisustvuje s tolikom ganutošću sušenju svojih hortenzija na kraju svakog leta?

U suštini, ništa neobično: Bepi i Ada su se osećali kao dužnici. Eto, to je sve. Isključivo ljudi čiji je život bio o koncu razvijaju, posle te traume, izvesnu obazrivost preobučenu u noćnu moru ili dnevni predosećaj. A evo Soninovich: usvojili su pak posebnu i potpunu otpornost podignutu jednim delom na ubeđenju da je onaj koji je imao muda da pretekne tu strahovitu propast, opskrbljen za savladavanje naredne, svakako ne tako jake, a drugo svest o pravu na nadoknadu, što garantuje bilo koja monoteistička veroispovest i svako liberalno pravosuđe (tako jasno u suprotnosti sa zakonima ljudske sudbine). Njima je istorija pokazala da je bolje biti lovina nacista u dvadeset petoj godini s nadom da ćeš se izvući negoli se naći u šezdesetoj bez i jedne jedine pare pred samovoljom javnog sažaljevanja u srcu okrutno ravnodušne zapadnjačke demokratije.

Lakomislenost, zajedljivost, bezobrazluk, sklonost ka sofizmu, pogrešno usmeravanje i hvalisanje imetkom, nesmotrenost, nesposobnost da se vrednuje bilo koje delo, rasipništvo, seksualna manijakalnost, nezainteresovanost za tačke gledišta drugih, opiranje da se priznaju sopstvene greške, razmetljiva sila naravi koja je isključivo slabost, i iznad svega čudnovata lepeza optimizma na granici neodgovornosti, to nije ništa drugo nego malecna doza, mešavina pomoću koje te obično zeznu, sateraju uza zid, mikrob kojim ti otruju organizam, ali i kokain kojim izazovu euforiju. I kada bih samo, zauzvrat, našao hrabrosti da ih prikucam za njihove odgovornosti, da sam samo imao drskosti (kojom sam toliko bio opskrbljen u zoru sopstvenog puberteta) da im naredim: „Molim vas, zaklinjem vas, zar nije kucnuo čas da priznate vaše greške? I da pogledate stvarnosti u oči?“, sigurno je da bi me pogledali s omalovažavanjem, da bi me spržili filozofskom dosetkom u stilu: „Mladi gospodin je zamoljen da pruži svoje objašnjenje stvarnosti!“

Zar nije baš putem ovog totalizujućeg relativizma Bepi uspeo da ubedi, bezmalo trideset godina ranije, onu šalu prirode od moga oca da gleda na sopstveni albinizam kao na obeležje, brend njegove buduće ličnosti?

Edukativni uspeh koji je Bepi nepredvidivo doživeo s mojim ocem – a koji mu zatim niko nije priznao – proistekao je zaista iz namerno naopakog tumačenja svake pedagoške paradigme: Bepi je odabrao da veliča različitost i greške svog malog fluorescentnog prvenčeta. I tako što mu je ponavljao: „Ti si jedini, ne-po-no-vlji-vi, imaš kosu kao Marsovac i kožu kao medved...“, prisustvovao je, i to ne bez ponosa, čudovišnom jačanju tog organizma tako prerano deformisanog. Može se reći da je Bepijev genijalni potez bio sadržan u tome što je skrenuo pažnju s malog Luke, čudnovatosti njegovog

smešnog izgleda, na nepogrešivost formalnih stvari: zlo i naopako je imati prašnjave cipele, izgužvati faltu na pantalonama, omesti neku gospođu u hodu, pogrešiti u dijalektu ili atletski se obrukati. Zato što je najozbiljnija stvar smatrati da ništa nije dovoljno da zasluži naše emotivno učešće. Ili da pogorša naše materijalno blagostanje. Te je, dakle, potrebno pričati i pričati, nikada ne prestati, ne začutati da bismo slušali, ne slušati kako ne bismo začutali, izboriti se za pravo poslednje reči, nezaboravne duhovite dosetke.

Možda se sećanje našalilo sa mnom da preobrazim Bepija u Deset Božjih zapovesti dobrog vladanja da bi se maksimalno živelo uz minimalni napor.

Uzmimo na primer onaj put kada deda, za vreme boravka u hotelu „Kristalo“ u Kortini D'Ampeco, posle raskošnog doručka u sobi – sa svim hotelskim sjakćećim drangulijama kojih ne može da se odrekne – zatvara mog brata Lorenca i mene, a još nismo ni pubertetlije, u kupatilo kako bismo kakili i rasrđen našim protestima: „Ali neće ništa da izađe“, odgovara: „Uopšte me ne zanima. Zabranjujem vam da povučete vodu, hoću da vidim! To je pitanje mentalnog reda!“ I tako, on ne radi ništa drugo nego nam pokazuje kako jedna vrsta borilačke veštine predstavlja pravi lek za detinjastu preosetljivost naše generacije i naše epohe.

Bepi je lud, preterano, ali je zato i prvak u umetnosti ruganja i disimulacije. On je osoba oblikovana dvadesetogodišnjom fašističkom vlašću, omekšana overdozom pronicljivosti i republikanskim humorom, živahna protivrečnost kojoj se sve može pripisati, ali ne i da nije bio krajnje veran samom sebi.

Čak i kada je mnogo ranije Teo, njegov drugorođeni sin, tada mu beše nešto više od osamnaest, odlučio da obavi letnji poslić kako bi sebi platio psihoterapeutkinju jungijanku,

ne bi li mu pomogla da razmotri sopstvenu želju da emigrira u Izrael, ne samo kao izraz edipovske mržnje ili nepatriotizma već, možda, kao težnju „odraslog“ (taj izraz je potresao Soninove do suza) da pokrene sopstvenu egzistenciju... I u toj prilici Bepi je posegnuo, kako bi se suprotstavio sinu, svom neuporedivom cinizmu:

„Čemu služi psihoanaliza? Zar ti nije dovoljno tih sranja? Osim ako nisi našao zvaničan način da prepričavaš svoja tućanja nekoj gospođi. U tom slučaju bi imao moje odobrenje.“

„Hajde, molim te, pusti me na miru...“

„Ozbiljno ti govorim. U Izraelu je jezivo vruće. Nema vode. Đordi Spicikino mi je pričao da se postrojenja za desalinizaciju vode kvare u proseku na svaka tri dana. Nema govora da se tuširaš svako veče. I znaš li da tamošnji Jevreji odvratno kuvaju? Znaš li da Rakele Levental otkad živi u Haifi ima hroničnu dezinteriju?“

Predstavljam vam Bepija: tip kod kojeg se nehotični empirizam uvek izražava kroz lične dogodovštine. Izvlačio bi iz cilindra čitavu rulju prijatelja i rođaka – sa sve netačnim imenima – koji su uradili, imali, reskirali, osetili ono što ti, mali i neiskusani, tek treba da doživiš, s jedne strane neopremljen onim uzvišenim emotivnim pojasom za spasavanje koji roditelji iz celog sveta nazivaju „iskustvom“, a sa druge – preplavljen sopstvenim sentimentalizmom.

„O-o-o-o-d-d-d-lučio s-s-s-am“, mucao je Teo kao da je hteo da upuca oca iz mitraljeza slogovima.

„Ali uopšte nisi o-o-o-d-d-d-lučio“, uzvraćao je nekažnjeno mu se ismevajući. „Ne odlučuje se tako. Prvo se razmisli, a onda se odluči. Znaš šta je tebi potrebno, maleni moj?“

„Bepiiii... Molim te.... nemoj da mi govorišššš...“

„Partija tenisa, da se poprskáš kolonjskom vodom i, kao višnja na šlagu, jedno fino jebanje...“

„Uzalud, tata!... Rekao sam ti da...“, mucao je tvrdoglavo Teo glasom koji je podrhtavao, jer nije bio naviknut da protivreći ocu i nije umeo ozbiljno da govori, premda je celog života učio i jedno i drugo.

„U teniski klub se ove godine upisala gomila novih devojaka: to je povoljno za nas. Ako se sada smiriš, opereš, nakinđuriš, a naročito ako poslušаш tatu, videćeš da ćeš večeras...“

„Hajde, Bepi. Ali zar za tebe ništa drugo ne postoji?“

„Ne samo da ne postoji *drugo* već i ne verujem svim onim *zatvorenim*² frustriranim koji čantraju o divotama *drugog*...“

„Pretpostavimo da me upravo u ovom trenutku mog života zanima samo i jedino ono *drugo*...“

„Pretpostavimo da me potpuno boli kurac za to. Ti ne pu-tuješ! Pruži mi bar jedan razlog, boga mu poljubim!“, razgopadio se stari, zaključujući da je njegova argumentacija nedelotvorna te se zbog toga namrgodio. „Znaš, Teo, da sam monstrozno razuman. Zato mi je potrebno jedno 'zašto'. Ako mi objasniš koji je kurac to 'zašto', mogao bi da odeš u Australiju ako ti je to želja. Ili na Mesec, zajedno sa Armstrongom.“

Nezgodan zahtev. Retoričko pitanje. Odgovor je tamo, na prvi pogled, u svetloplavoj košulji otvorenoj nad kovrdžavom šumom Bepijevih grudi, u bezočnosti bicepsa, u vodenom sjaju osmeha, u toj koži koja miriše na prženu kafu i izbeljivač, na nerđajuću izvesnost o sebi samom, u bezazle-noj drobilici panseksualizma, u tom telu koje ne prestaje da viče: „Ja sam uspeo. Poznajem recept za život...“ Da, pa zašto gledati drugde? Odgovor je lak. On je odgovor koji tražimo. On, otac, a zatim Luka, njegov maskirani glasnik, njegov *bec-hor*.³ Evo ga ovde, deda, tvoje dokurca „zašto“.

2 Posprdni izraz u judejsko-rimskom žargonu za nejevreje, a misli se na nebreživanje. (Prim. prev.)

3 Prvorođeni sin na hebrejskom. (Prim. prev.)

Ne zaboravljajući, međutim, da je taj desetarski odušak bezosećajnosti pre svega strateški: samoodbrambeni mehanizam koji svaki otac sa zlom namerom na delu stavlja u pogon kako bi se odbranio od te daviteljske smetnje koju neki uvaženi šarlatani nazivaju „grižom savesti“, svet žustro zaobilazi tešku istinu: ko je drugi – ako ne on, otac – odgovoran što je sa svojim mačizmom, sa svojim izvanrednim, premda privremenim uspehom u životu – kriv za nesreću i osećanje neadekvatnosti svog drugorođenog sina? Ko je, krajem pedesetih godina dvadesetog veka, pretvorio tog nasmejanog balavca, uvek u potrazi za retkim pločama Edija Kokrana ili Džerija Li Luisa, u mračno derište koje je uspevalo sebe da nađe jedino u religioznim osećanjima i u želji da pobegne u Izrael?

(Ali zar ovo nije samo drugi način da se ukalja najprljavijim dvadesetovekovnim glibom? Zar vam nije dosta osećanja griže savesti očeva? Ili besa sinova, a da ne govorimo o njihovim zakasnelim pokajanjima? Niste li se zasitili od međugeneracijskih sukoba? On, Bepi, ne oseća se odgovornim ni za šta. Ne želi da sluša priče. Imajući sve u vidu, život je jednostavan. Nacisti su hteli da me ucmečaju iz razloga koji su mi i danas nepoznati. Izvukao sam se. I to dovoljno mlad da bih mogao da počnem iz početka. Ne pitajte me ni kako ni zašto. Nisam osoba da odgovoram iz rukava. Vikaću naglas od sreće. Slaviću svoju dobru volju. Zadovoljavaću materijalno svoje naslednike. A onda će oni videti kako će.)

Ali ne bi se moglo reći da taj cinizam predstavlja prečicu kojom Bepi čisti savest. Naprotiv. To je skupa operacija za dušu tako prirodno naklonjenu popustljivoj lakoći. Jednostavno, reč je o izboru života: živelo pojednostavljenje, živela ravnodušnost u osećanjima. (Nađite mi nekoga ko bi odoleo čaroliji sopstvenog gesla, ko se ne bi strastveno zaljubio u svoje viđenje sveta.) Bepi je rođen da pojednostavljuje. Shvata – ne može da stigne ni do kraja – da neki put lakoća

može da bude predvorje ravnodušnosti. A ravnodušnost je, sa svoje strane, poslednja pričest pred propast.

S druge strane i na kraju krajeva, život se za nemoralni i pohotni bračni par Sonino – sa svom njihovom lakoćom, sa svom gnjilom retorikom o lakoći – ispostavlja kao gadna stvar. No, bez toga da joj oni pruže zadovoljenje u vidu poštenog pokajanja.

Jer Soninovi su – valja imati na umu – alergični na ono unutarnje.

Doktor Limentani – hirurg u Izraelskoj bolnici, Bepijev rođak u drugom kolenu, i njegov teniski partner u igri parova nedeljom ujutru u klubu „Kantijeri Lacio“ – bio je taj koji ga je prvi upozorio, najavljujući hor besnih rođaka, i ubedio da je najbitnije sačuvati život. A kao što je poznato, u kući Soninovih, takt je retka roba:

„Operacija je neophodna, možda smo ga spazili na vreme...“

„Rizici?“

„Rizik je potpun!“

„Ma ne znam, što se tiče... znaš na šta mislim... impotencija?“

„Bože, Bepi, ovo je najozbiljnija stvar koja ti se dogodila.“

„Pitao sam te da li postoji neki rizik.“

„I ja sam ti rekao da postoji. Postoji hiljadu rizika...“

„E onda neću!“

„Daj, Đuzepe, ovoga puta nema šale...“

„Ne.“

„Shvataš li da je to ludost? Samoubistvo?... Stvari se menjaju, potrebno je samo... A onda, nije ni rečeno...“

„Ne!“

„Ti si običan glupander!“

Bepi odabira da umre: malo-pomalo, njegovo telo se topi, mišići se tope kao sladoled na suncu. Đorđa nestaje u magmi

nenaplative želje, dok se Ada, po ko zna koji put, vraća da mu pomaže.

Bepi sada već nije ni dvojnuk vremešnog mužjaka koji je pitao mene (svog dvanaestogodišnjeg unuka) da mu pokažem genitalije ne bi li proverio sklonost ka budućim erotskim bitkama. Lica takoreći u potpunosti posutog čekinjama i s očima podgrejanim morfijumom, sve mu to dodaje bledu asketsku auru, u protivrečnosti s njegovom prirodom i njegovom životnom pričom. Da, Bepijevo lice, na pedalj od smrti, predivni je apokrif misticizma. Kao da za Bepija spoljni svet klizi ka ubrzanoj jednoličnosti. Opažajući razređenost i zamisljivost, čini se da sebi kopa grob u sebi samom: on nikada nije bio tako zatvoren u sebe. Staklast pogled koji nam upućuje ne izgleda da je naviknut na predrasude. Za njega su sada već – moja baka, moja majka, moj otac, filipinska gospođa koja ga neguje, čak i apokaliptične vizije, kao i onaj mehur, crn poput gareži, koji će ga uskoro progutati, jedna te ista stvar, glasnici mlečnog haosa u koji se svet preobrazio.

Leži u krevetu u kući pod hipotekom u kvartu Parioli (gde se preselio posle bankrota i posle američke kratke stanke), koja i dalje zadržava gospodski izgled, jedva okrnjen pohabanim čaršavom ili polomljenom šoljicom, što moju baku dovodi do očajanja jednako kao i neizbežni muževljev nestanak. Utonuo u svoj ležaj, uporan u uverenju da nema izlaza, iako njegova soba liči na apoteku, prepunjena kutijicama lekova (od bezopasnih aspirina, do najsnažnijih preparata protiv bolova), stalno ponavlja rečenice poput: „Sutra, ako se budem osećao bolje...“ ne trudeći se da ih dovrši. Ili pak pilji sanjalački u mikelandelovsku zadnjicu moje dadilje sa Zelenortskih Ostrva i prepušta se snenim komentarima: „Dakle, ovo je raj...“ Ili, opet, okrenut supruzi, ne vodeći računa što smo prisutni, a možda i nadražen tom činjenicom:

„Reci da ni sa kim nisi tako uživala kao sa tvojim Bepijem.“ Iako Đorđa ostaje jedina prava junakinja njegovog delirijuma, s posebnim osvrtom na onu nezaboravnu „sisaljku iz sedamdeset devete“. Sisaljka pubertetličke zaljubljenosti u pedesetogodišnjaka koji tek treba da upozna prasak sramote i povlačenja.

Čudno je: razvrat nikada nije bio njegova jača strana. Seks da, ali razvrat nikada. Međutim sada – možda zbog toga što je njegov mozak nesposoban da ugosti zamisao o sopstvenom bliskom nepostojanju, ili da upije žilavo načelo kao što je ono o „nedostatku moguće budućnosti“ – čini se da je pronašao izlaz u razvratu. Kako može naš Bepi, lični neprijatelj trivijalnog, onaj koji nas je obučio kako da je izbegavamo, da joj se prepusti s takvom verbalnom neumerenošću, užasnom, i to u najzobilnijem trenutku svoga života? Činjenica da najzdraviji čovek na svetu nikada nije razmišljao o smrti, osim kao o apstraktnoj hipotezi koja se tiče „isključivo drugih“: i to njegovo nepošteno lunjanje – koje je profesor Limentani s laičkim iskustvom i jevrejskom milošću pripisao u potpunosti posledicama buprenorfina – izgleda više kao znak što govori kako mozak odbija da prihvati da zamire: neka vrsta patološke degeneracije uobičajenog optimističkog delirijuma ili, ako više volite, endemskog kukavičluka našeg Bepija: ako neku stvar ne možeš da promeniš, precrtaj je. Precrtaj, Bepi, dok još imaš vremena. Zar nije to bila tvoja životna snaga? Tajna koja se ne može priznati?

I zbog toga, uprkos lekarima i dogovorenim zabranama zbog njegovog stanja, nastavlja da se brije i škropi obraze i kosu kolonjskom vodom, na isti dirljiv i nepromišljen način kao što je, u danima posle ekonomskog kraha, ostajao uporan u luksuznim navikama i neodgovornim kupovinama. Kao da jedan deo njegovog tela i njegove pameti s mukom

uspevaju da primete tu nepodnošljivu situaciju, ili kao da prizivaju nekakvu iluziju normalnosti.

Bepi se sada već isključivo brine o sopstvenom telu, o svojim fiziološkim burama, kao da je njegovo telo postalo čitava jedna planeta, kao da je napravljeno od dolina, zaravni, planina, okeana: s vremena na vreme Bepi šapuće, služeći se nepodesnom naučnom terminologijom, „moram da uriniram“, ili pak „na redu je defekacija“, kao da najavljuje zemljotres ili poplavni talas. To je kao da upravo sada, kada su pred telom odbrojani dani, baš sada kada teret tela teži više negoli svemir, sada kada je telo poludelo, sada kada telo odgovara isključivo sebi, sada kada je veliki Bepi sa svojim prepoznatljivim mirisom na kolonjsku vodu od limete i toskansku cigaru, zamenivši to zarazno isparavanje začinjeno bolesnim izmetom, iznenada otkrio da nikada nije postojalo ništa drugo: telo, samo i jedino telo.

Poslednje reči Ade Sonino behu izgovorene nekoliko dana pre njene smrti, prilikom naših nedeljnih šetnji po centru grada: esej o neuviđavnosti dostojan buntovnika iz 19. veka, još i više, budući da su dolazile iz usta preslatke osamdesetogodišnjakinje koja je izgledala kao da je sakrila sve tajne devojačke lepote i ljupkosti zrele žene u jedan jedini biser koji joj je sijao oko vrata okačen o nevidljivi lančić od belog zlata. Arterioskleroza joj je svojevremeno razbila mozak, jedina moždana aktivnost koja je bila dostupna omršaveloj starici, nekada najzanosnijoj gospođici rimske jevrejske zajednice, s njenim egipatski našiljenim nosićem i gavran-crnom kosom, predstavljala je nabranje imena prodavnica, bez zastajkivanja, kao da se erotomanija u kojoj su izgarali ona i njen suprug tokom celog života, pretopila, četrdeset godina docnije, u jednu vrstu nepredvidive verbalne forme. Da li je to bio

način na koji je njen mozak, zatrpan gorućim i dramatičnim uspomena, pokušavao da pobegne od samog sebe? Da li je ovo bila senilna verzija njegove dugotrajne strategije disimulacije? Spomenik Zaboravu podignut za života? Ko bi mogao to reći! Pa ipak, taj poremećaj u cirkulaciji koji je doveo do vrenja, svakog puta, u neku vrstu metafizičke spoznaje, ostavljao je prostor za male kapljice mudrosti: za koje nikada nisi mogao da znaš jesu li plod fotografske memorije, što se dešava nekim bolesnim umovima kada slučajno ponavljaju rečenice od pre mnogo godina, ili je tek privremeno došla k sebi, što je bio preludijum za nov pad u mrak.

Ukratko, ko je ova žena? Ova smežurana baba koja se u haosu Ulice Kondoti čvrsto drži za moju ruku kao da joj ništa drugo ne preostaje? Da li je moguće da ova drhtava vreća kostiju predstavlja ono što je preostalo od zanosne devojke koja je upropastila muža, kako svi kažu? Ona kojoj Bepi ništa nije mogao da odbije? Da li je istina da je Bepi kupovao njeno ćutanje? Da li je istina da je Bepi bio prepušten na milost i nemilost ovoj gospođi? Da li je ona zlica odgovorna za uspon i propast našeg junaka? Crna udovica? Da li nju tražimo od početka ove istrage? Zaslužuje li da bude optužena za sve što se desilo? Niko nije zaboravio kako je nekoliko dana posle odlaska muža u Sjedinjene Države, ona, u napadu hysterije, nesposobna da prihvati činjenicu da se njen kraljevski život zauvek pretvorio u prah, prestravljena mogućnošću da bi tužna vest bila u stanju da stigne do „prijateljica sa bridža“ iz Ulice Paizelo, sleđena od pomisli da bi one mogle da joj se smeškaju kao što se ona hiljadu puta smeškala tuđim nevoljama, odbila da vrati bunde koje joj je muž tek kupio, a još ih nije ni platio. Moj otac joj ih je istrkao iz ruku, kao da je želeo da joj objasni da lepo vaspitanje bogataša popušta pred nasiljem novih siromašaka.

Pa dobro: bio sam zadivljen kada mi Ada Sonino – gledajući me onim svojim vatrenim očima, pošto je pročitala sve oznake u Ulici Babuino i spremajući se da počne da čita one u Ulici Kondoti – reče, kao da izgovara proročanstvo:

„Danijele, ako te jednoga dana tvoja devojka pronađe u krevetu s nekom drugom, reci joj da si spavao, da ne znaš kako je ta kurvica uopšte mogla da se nađe na tvom dušku, negiraj ono što je očigledno. Žene isključivo vole da ih lažu...“

Znam da ovo nije najpoučniji govor koji bi čovek mogao da očekuje od babe s ivice groba. Dobro, znam da će neki osuditi ovakvo starinsko gledanje na stvari, ponižavajuće za ženu. Ma nisu to uopšte osmomartovske priče, ili priče o feminizmu zajedničkom za sve, ili štampani leci boraca za prava žena. Ipak, poslužiće nam kao pozadina kako bismo razumeli na koji je način tajanstveno neraskidiva veza između Bepija i Ade nastavila da se hrani – posle njegove smrti – njenim nejasnim osećanjima krivice kao jedine preživjele: žaljenja i kajanja podetinjile žene: kao što je na primer kajanje što nije uspela da ubedi muža u potpunu neizbežnost operacije bešike. Kako je mogla da dozvoli tom bedniku da se žrtvuje na oltaru svoje nepodnošljive muškosti? Zašto je dopustila da se osuši to telo puno snage – pokriveno slojem grube i tvrde kože kao bisage koje ju je toliko uzbuđivalo još od davnih vremena kada su se upoznali i sjedinili na vrhuncu rasne mržnje, blagosloveni prijateljskim bombama „saveznika“?

Poslednji put Bepi ne samo što se suočio s krajnjim iskoračkom a da ga ne okrzne natmurenost, niti pohlepna glupost Osnovnih Problema, već je takoreći uspeo da nas ubedi kako muška snaga predstavlja dobro, ono za koje valja žrtvovati život.

2. Dosad neviđen tako šik leš

Patuljak u tamnom odelu, šapuće u meni glas uverljiv poput spikera za vreme modne revije: mekana jarmulka tamnoplave boje i naočare za sunce ukradene od moje majke, iako nisu poželjne, budući da mnogo podsećaju na „američku sahranu“. Skoro da sam lep, studiozno skrhan u „Bruksovom“ blejzeru za juniore i s nehajnim plavim čuperkom što mi miluje čelo.

Večiti rabin Peruđa daje znak za početak obreda bez uvida. Izgleda kao da mu je dosadno. Jedva miče usnama. Izgleda kao da mu reči izlaze poput ejakulacije naučene napamet. Izgleda kao da, iako zna hebrejski, ne razume šta govori ili da je već vekovima ranije prestao da sluša te reči.

Ali eto ti kako prilazi, sporo poput grobljanskih kola, *mercedes* 500, svež iz auto-perionice, i zaustavlja se tačno u visini skupa u crnini, na trgu ispred mračne kapele jevrejskog groblja. Kao filmska zvezda, iz automobila izlazi Đovani Ćitadini (za prijatelje Nani), dugogodišnji Bepijev prijatelj i prevareni ortak: obučen u tamnosivo odelo, senka prene-raženosti zamračuje mu pogled, obično jasan. Reč je o predivnom šezdesetpetogodišnjaku koji se oseća na kamfor i jasin: gipko se kreće, tako da kada ne bismo poznavali njegovo poslovično poštenje, mogli bismo ga zameniti za

kakvog pokajanog toplog brata (jedan od onih obuzdanih oblika homoseksualnosti koji se izražavaju kroz ljutu mržnju prema ženama). I on nosi jarmulku, nezahtevani znak poštovanja prema Jevrejima, Podmukloj Braći, ali s neizbežnim komičnim efektom: pokretni oksimoron: njegova figura nema ničeg jevrejskog: suviše nehajan, suviše sigurnosti dok prilazi. Prati ga dvoje skladno građene dece nejasnog pola, strogo obučeni kao *garçon d'honneur*, evo ih kako prolaze redom ispred udovice, starijeg sina, mlađeg, unuka i tako redom uz izraze saučešća. Tek sada kada me pogleda pravo u oči, prodorno poput osobe koja ima mnogo toga da kaže, shvatam da nema šta da mi kaže. Korača iz kukova, stalno nameštajući manžetne sa dugmićima na beloj košulji, kao da veruje da je on, a ne leš, prava zvezda grobljanskog *rendez-vousa*.

Iznenadujuće je videti ga na sahrani čoveka koji mu je – bar po onome o čemu ljudi šapuću – ukrao ogromnu količinu novca. *Dakle, oprostio mu je?*, pitaju se naokolo. Nije se samo Nani, u svojoj gospodstvenosti žrtvovao za Bepijevu rodbinu, da bi ih izvukao iz sramote, da bi im vratio dostojanstven život, već sada nalazi i dovoljno velikodušnosti pa prisustvuje sahrani bivšeg prijatelja prevaranta koji se usudio da se nabacuje čak i Sofiji, njegovoj fantastičnoj ženi plave krvi: kako je uspeo Nani Velikodušni da oprostí Bepiju Neiskupljivom? Nema baš malo legitimnih i nelegitimnih razloga za ozlojeđenost kojima se Velikodušni može pohvaliti u odnosu na Neiskupljivog: a ovoga puta poslovi nemaju veze čak ni sa odanošću između dugogodišnjih prijatelja. Razne su stvari na čekanju koje Nani, sa svom svojom dobrodušnošću, još uvek nije oprostio. Jednu iznad svih: Đorđu, uzvišenu sedamnaestogodišnju modiskinju. Nije da je Nani bio zaljubljen. Zatreskao se, privremeni zanos, eto, to je sve. Stvari koje se